

Biblioteka
Główna
UMK Toruń

011490 /

1931

MACIERZ SZKOLNA W GDAŃSKU

STOW. ZAREJ.

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU

ZA ROK

1931

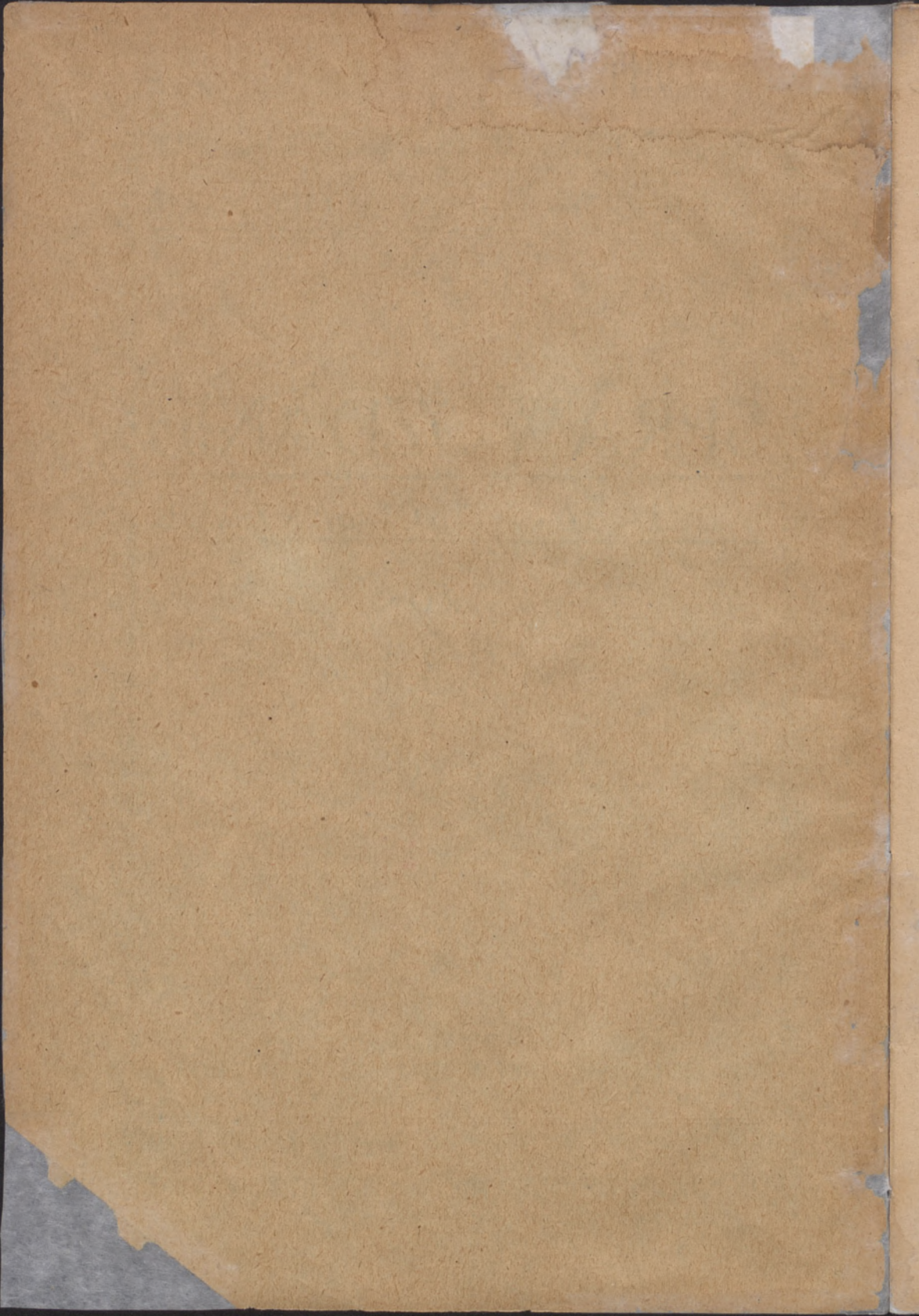
ROCZNIK V.

NAKŁADEM

MACIERZY SZKOLNEJ W GDAŃSKU STOW. ZAREJ.

AM OLIVAER TOR 2-4 / / / KONTO P. K. O. 170 040

CZCIONKAMI DRUKARNI GDAŃSKIEJ A.G. GDAŃSK, STADTGEBIET 12

MACIERZ SZKOLNA W GDAŃSKU

STOW. ZAREJ.

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI ZARZĄDU

ZA ROK

1931

ROCZNIK V.

NAKŁADEM

MACIERZY SZKOLNEJ W GDAŃSKU STOW. ZAREJ.

AM OLIVAER TOR 2-4 / / / KONTO P. K. O. 170 040

CZCIONKAMI DRUKARNI GDAŃSKIEJ A. G. GDAŃSK, STADTGBIET 12

Treść:

	Str.
Słowo wstępne	3
Dział I. Ochronki	7
II. Szkoły Powszechne:	
a) publiczne	9
b) prywatne	10
III. Szkolnictwo średnie:	
Gimnazjum	12
IV. Szkolnictwo zawodowe:	
a) Szkoła Handlowa	16
b) Wyższa Szkoła Handlowa	16
c) Szkoła Techniczna	18
V. Oświata pozaszkolna:	
a) Teatr Macierzy Szkolnej	19
b) Kursy i wykłady dla dorosłych	20
c) Organizacje młodzieży w wieku pozaszkolnym	21
d) Opieka społeczna	22
e) Biblioteki Macierzy Szkolnej	23
VI. Techniczno-Gospodarczy	24
VII. Propaganda i przedsiębiorstwa	26
VIII. Finansowy	29
IX. Administracja	33

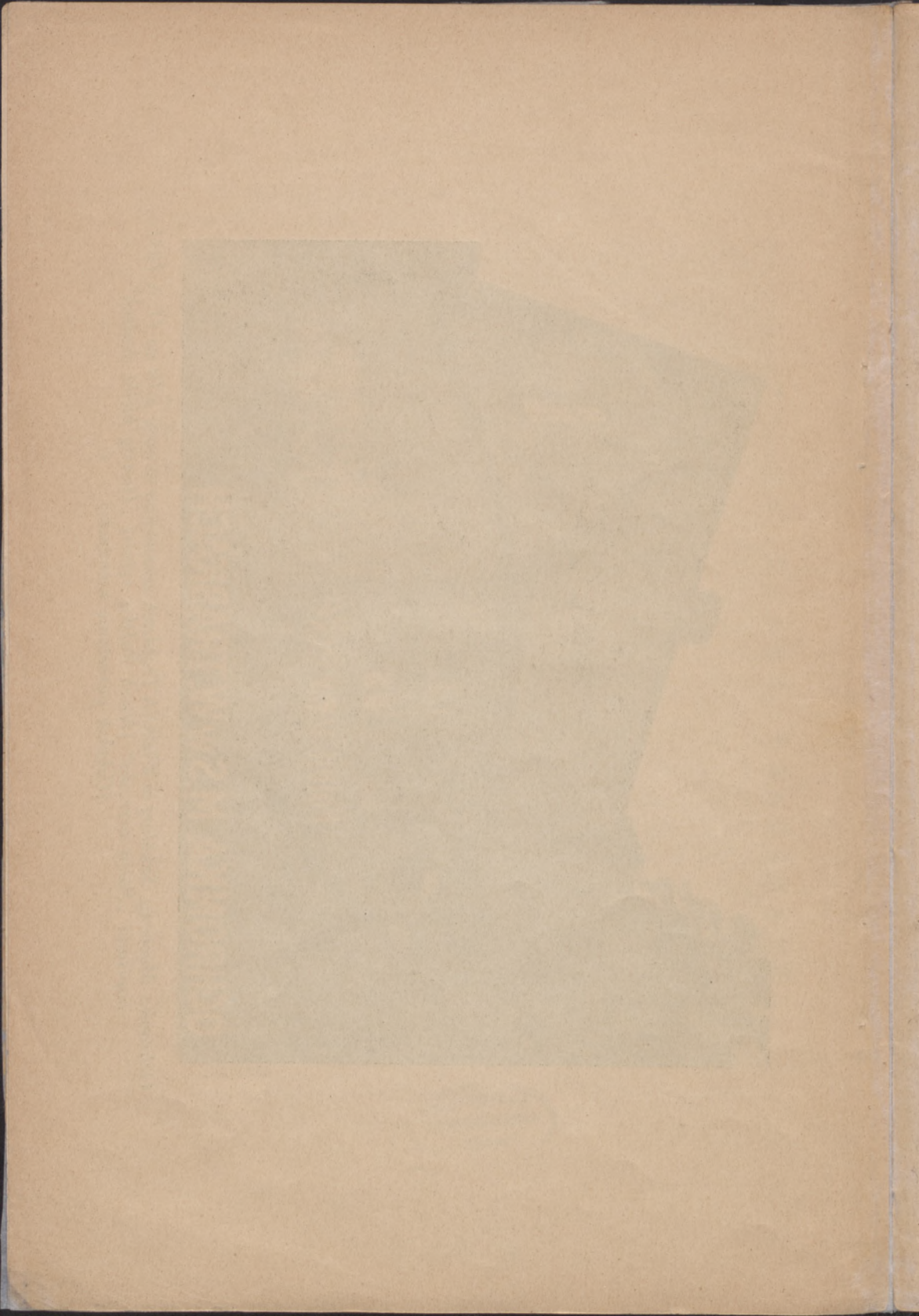
011490

W. 536 / 79

*Ochronka Macierzy Szkolnej w Wielkich Trąbkach zeszpecona w nocy z 10 na 11. 6. 1931 r.
napisami „Polen verreckt“ (Niech Polska zginie) „Danzig bleibt deutsch“
(Gdańsk pozostanie niemiecki)*

SŁOWO WSTĘPNE

10 lat mija, jak na terenie W. M. Gdańska powstała organizacja, która miała stanąć na straży praw kulturalno-oświatowych zagwarantowanych ludności polskiej Traktatem Wersalskim i Konwencją Paryską.

Organizacją tą jest *Gdańska Macierz Szkolna*.

Istniejąca już wówczas Gmina Polska objęła pieczę nad interesami politycznymi i społecznymi ludności polskiej na obszarze gdańskim.

Czas, w którym powstała Macierz Szkolna, był scharakteryzowany ciężkimi walkami politycznymi w łonie W. M. Gdańska. Krystalizującym się ustrojem W. Miasta wstrząsały groźne zaburzenia socjalne, jako skutki przewrotu politycznego, a szerzący się kryzys gospodarczy zdawał się zagrażać bytowi W. Miasta już w zaraniu jego istnienia.

Pierwszem zadaniem Macierzy Szkolnej było zorganizowanie polskiego szkolnictwa średniego. Było to zadanie niezmiernie ważne, gdyż brak było w Gdańsku odpowiedniego zakładu naukowego, w którym mogłyby dzieci obywateli gdańskich, narodowości polskiej, jako też dzieci coraz liczniej napływających na teren gdański obywateli polskich, otrzymać wychowanie w duchu narodowym.

Wielką pomoc w ówczesnych pierwszych poczynaniach Macierzy Szkolnej okazał ś. p. Stanisław Przybyszewski. Swemi płomiennymi odezwaniami poruszył całe społeczeństwo polskie, które pośpieszyło z pomocą Macierzy Szkolnej w jej zamierzeniach.

W dniu 13 maja 1922 nastąpiło otwarcie Gimnazjum Macierzy Szkolnej, które zgromadziło odrazu liczne zastępy polskiej młodzieży. Zakład ten od chwili swego powstania stale rośnie i potężnieje zarówno co do liczby uczniów, jak i co do poziomu nauki i stanowi jeden z ważniejszych ośrodków kulturalnych polskich w Gdańsku.

Zorganizowanie Gimnazjum Polskiego było pierwszą fazą prac Macierzy Szkolnej. Obecnie należało stworzyć trwałą pod-

stawę dla przyszłej rozbudowy szkolnictwa polskiego na obszarze gdańskim.

W tym celu Macierz Szkolna roztacza swą troskliwą opiekę nad najmłodszym pokoleniem ludności polskiej w Gdańsku i działwą jeszcze w wieku przedszkolnym.

Macierz Szkolna przejmuje od Gminy Polskiej prowadzone przez nią ochronki i sieć ich z wielkim nakładem trudu i kosztów rozbudowuje. **13 ochronek polskich na terenie W. M. Gdańska, oto plon 10-cio-letniej działalności Macierzy Szkolnej.** Ochronki początkowo mieszczą się w lokalach wynajętych bądź to od Rządu Polskiego, bądź to od osób prywatnych. Z biegiem lat stara się Macierz Szkolna o pomieszczenie ochronek we własnych lokalach. 7 o c h r o n e k zdołano w ciągu tego 10-lecia pomieścić we własnych budynkach, — reszta znajduje się w lokalach wynajętych od Rządu Polskiego.

Z ochronek przechodzi młodzież, gdy dojdzie do wieku szkolnego do szkoły polskiej, utrzymywanej przez Senat Gdański dla dzieci polskich, obywatelstwa gdańskiego. Macierz Szkolna dokłada starań, by wszystkie dzieci narodowości polskiej znalazły się w szkole polskiej, oraz by nauka w tych szkołach prowadzona była na odpowiednim poziomie.

Dzieci polskie obywatelstwa polskiego, nie mają wstępu do szkół powszechnych z językiem wykładowym polskim, utrzymywanych przez Senat Gdański, natomiast z całą gotowością przyjmuje się je do szkół publicznych z językiem wykładowym niemieckim, gdzie działwa ta mogłaby ulec germanizacji. Dla tych więc dzieci stworzyła Macierz Szkolna polską szkołę powszechną, której rozwój pod względem frekwencji wzrasta z każdym rokiem, tak, że oprócz 5-cio-klasowej szkoły powszechnej w Gdańsku okazała się potrzeba otwarcia zakładów filjalnych we Wrzeszczu, w Nowym Porcie i w Sopocie.

Przeznaczenie Gdańska, jako okna na morze polskie, wymagało koniecznie stworzenia w Gdańsku polskiego zakładu, któryby dawał młodzieży odpowiednie przygotowanie do zawodów praktycznych, przedewszystkiem w kierunku handlowym.

Do tego celu miała służyć Szkoła Handlowa Macierzy Szkolnej. Dzięki ofiarności przemysłowca z miasta Łodzi, p. Edwarda Heimana, który ofiarował Macierzy szkolnej na ten cel piękną realność, mogła Macierz Szkolna przystąpić do zorganizowania Polskiej Szkoły Handlowej. Jak konieczną była ta szkoła, świadczy o tem najlepiej stały wzrost frekwencji. Ofiarowana przez

p. Heimana realność okazała się za szczupłą, wobec czego trzeba było w r. 1931 dobudować skrzydło, mieszczące narazie 6 sal szkolnych.

Oprócz niższej szkoły handlowej powstała W y ż s z a S z k o ł a H a n d l o w a.

Troską Macierzy Szkolnej jest również zasilenie stanu średniego. Przedewszystkiem okazuje się w Gdańsku brak średnich techników. Ponieważ na miejscu zrealizowanie tego zadania okazało się niemożliwe, wysłała Macierz Szkolna kilkunastu chłopców Polaków, obywateli gdańskich, do Średniej Szkoły Technicznej w Wilnie. Koszta połączone z utrzymaniem i nauką tych chłopców ponosi Macierz Szkolna.

I w oświacie pozaszkolnej nastąpiła centralizacja w rękach Macierzy Szkolnej. Szereg kursów języka polskiego dla dorosłych i młodzieży w wieku pozaszkolnym, ośrodki przysposobienia rolniczego dla młodzieży wiejskiej, kursy kroju, szycia, haftu i t. p., szeroko zakrojona akcja odczytowa wśród bardzo licznych stowarzyszeń polskich, opieka nad stowarzyszeniami młodzieży polskiej katolickiej, urządzanie stałych przedstawień teatralnych, organizowanie bibliotek ludowych, to tylko drobna część prac Macierzy Szkolnej na tem polu.

Zakres pracy Macierzy Szkolnej jest bardzo rozległy. Dotychczasowe rezultaty i ofiarność społeczeństwa polskiego, zachęca do dalszych wysiłków. Widok tego liczego i ruchliwego drobiazgu, śpieszącego do ochronek i szkół powszechnych, młodzieży do zakładów średnich, budzi otuchę na lepszą przyszłość. Przy cierpliwości i wytrwałości ze strony gdańskiej polonji, a przy dalszem gorącym poparciu całego narodu, gwałtowna kontrakcja nacjonalistycznych czynników niemieckich nie zatrzyma w biegu rwącego strumienia pracy naszej. Bardzo pocieszającym jest fakt, że budzą się również i wioski polskie. Ziarno polskie rzucone na posiew wydają coraz obfitsze plony. Trudności do pokonania jest jednak bardzo wiele.

Ciężkie chmury zawisły w ubiegłym roku nad dalszą działalnością Macierzy Szkolnej: kryzys ekonomiczny i niebywałe zaostrenie sytuacji politycznej wewnętrznej i zewnętrznej na obszarze W. M. Gdańska.

Szalejący w rozmiarach nieznanym w dziejach ludzkości kryzys ekonomiczny nie oszczędził także Polski i Gdańska. W Gdańsku dotyka on w pierwszym rzędzie miejscową ludność polską, która będąc ekonomicznie słabszą, a w dodatku przeważnie za-

leżną od niemieckich przedsiębiorców i pracodawców, pierwsza pada ofiarą kryzysu. Wdzięczne pole do pracy otwiera się tutaj Macierzy Szkolnej. Niesienie pomocy dla tych ofiar kryzysu jest postulatem chwili.

Niestety ciężki kryzys gospodarczy, który przechodzi również i społeczeństwo polskie w kraju, budzi obawy, że pomoc społeczeństwa polskiego, zawsze tak skora i wydatna na każdy apel Macierzy Szkolnej, nie będzie mogła być utrzymana na należytych poziomach.

A pomoc ta jest konieczna. Konieczniejsza może niż dotychczas, bo wchodzimy w okres, który zadecyduje o dalszym rozwoju ducha i języka polskiego na terenie W. Miasta.

Sytuacja polityczna i socjalna na terenie W. Miasta uległa bowiem w ostatnich czasach niezwykłemu zaostrzeniu.

Ciężkie wstrząsy socjalne, przypominają czasy z przed 10-ciu lat, w których Macierz Szkolna rozpoczęła swą działalność. Ustosunkowanie się zaś władz gdańskich i społeczeństwa niemieckiego do sprawy polskiej w Gdańsku najlepiej zobrazowują słowa wypowiedziane oficjalnie przez prezydenta Senatu W. M. Gdańska, p. dr. Ziehma: „**Tutaj w Gdańsku, nie wolno nam zapominać o tem, że na naszej gdańskiej ziemi rozgrywać się będzie narodowa walka między narodem niemieckim a polskim i że w tej walce stoi Gdańsk na przedniej straży i tworzy jeden z najważniejszych bastjonów**”.

Słowa te są jasne i wyraźne. Nie zaskoczyły one nas jednak.

Oparci o pomoc i zaufanie całego społeczeństwa polskiego wytrwamy na wysuniętym bastjonie, a

„**Twierdzą nam będzie każdy próg,
Tak nam dopomóż Bóg!**“

ZARZĄD

DZIAŁ I.

OCHRONKI

Z początkiem roku sprawozdawczego mieliśmy 12 ochronek. W październiku r. 1931 zdołaliśmy uruchomić 13-tą ochronkę, mianowicie drugą ochronkę we Wrzeszczu, która stała się konieczną ze względu na wysoką liczbę dzieci w istniejącej dotychczas jednej ochronce i wielką rozległość przedmieścia.

Do wszystkich ochronek w Gdańsku i na przedmieściach uczęszczało z końcem 1931 r. — 517 dzieci, do ochronek na wioskach polskich — 51 dzieci.

Ochronkami kierują nadal SS. Dominikanki z wielką gorliwością i poświęceniem, oprócz ochronek na wsi, którymi opiekują się ochroniarki świeckie.

Dzieci z ochronek brały znowu czynny udział w „Tygodniu Dziecka“, zorganizowanym przez Komitet Macierzy Szkolnej, przede wszystkim uczestniczyły w wielkiej wycieczce dzieci i rodziców do Gdyni.

W grudniu roku sprawozdawczego popisywały się dzieci z wszystkich ochronek według przyjętego zwyczaju występami gwiazdkowymi w wielkiej sali Stoczni Gdańskiej, wypełnionej po brzegi publicznością młodszą i starszą. Lokalne obchody w poszczególnych ochronkach odbyły się, jak w latach poprzednich, ku wielkiej radości dzieci i zadowoleniu rodziców. W czasie obchodów obdarowano wszystkie dzieci słodyczami, a uboższe rzeczami wartości praktycznej, jak ubrankami, obuwiem, książkami itp.

Komitety Pań, opiekujące się poszczególnymi ochronkami, spełniały i w tym roku ważne i trudne zadanie odciążenia Macierzy Szkolnej finansowo i popierania jej wysiłków pod względem agitacyjnym i propagandowym.

Na koniec trzeba z bólem nadmienić, że niestety jeszcze nie wszędzie, gdzie tego konieczna potrzeba, mogliśmy położyć ten nieodzowny i trwały fundament dla rozwoju elementu polskiego w Gdańsku, jakim są ochronki polskie.

Czekają na naszą pomoc w tym kierunku z niecierpliwością i rozpaczą Polacy w daleko odległej i osamotnionej miejscowości Piekło, szczególnie narażonej na niebezpieczeństwo wynarodowienia.

Ta sama konieczność istnieje w Sopotach, gdzie trzeba dla wielkiej liczby dzieci i dla wielkiej rozległości miejscowości uruchomić drugą ochronkę.

Ochronka w Ełganowie przygotowana do otwarcia, czeka na zezwolenie Senatu.

Smutną i bolesną jest rzeczą, że nasze zasłużone SS. Dominikanki, poświęcające się bez wytchnienia uciążliwej pracy nad odbudową polskość w Gdańsku, nie mają godnego ich pomieszczenia. Na wybudowanie odpowiedniego klasztoru Macierz Szkolna nie posiada narazie potrzebnych funduszy.

DZIAŁ II.

SZKOŁY POWSZECHNE

A. Publiczne

W zakresie publicznego szkolnictwa powszechnego zjednoczone wysiłki Macierzy Szkolnej, Gminy Polskiej w Gdańsku i innych polskich organizacyj społecznych przyniosły piękne rezultaty.

Coraz liczniejsze rzesze rodziców idą za głosem rozbudzonego ducha narodowego, coraz liczniejsze rzesze dziatwy polskiej garną się do nauki w języku polskim. W rezultacie stwierdzić należy, w roku sprawozdawczym dalszy wzrost dzieci zgłoszonych, względnie przepisanych do publicznych szkół wzgl. klas powszechnych z polskim językiem wykładowym.

Zarząd Macierzy Szkolnej w Gdańsku stał stale na straży konstytucyjnie zagwarantowanych praw polskiej ludności w zakresie szkolnictwa powszechnego i interwenjował u władz gdańskich w szeregu wypadków, gdy prawa te zdawały się być zagrożone.

W sprawach szkolnictwa i nauczania zabierali głos kilkakrotnie na wiecach publicznych także rodzice, domagając się utworzenia przy polskich szkołach względnie klasach polskich Rad rodzicielskich, usunięcia nauczycieli optantów, zaprowadzenia podręczników pisanych w duchu polskim, traktowania dzieci w szkołach wzgl. klasach polskich na równi z dziećmi w szkołach niemieckich i t. p.

Jak w latach ubiegłych, tak i w roku sprawozdawczym roztoczyła Macierz Szkolna troskliwą opiekę nad dziatwą szkolną, uczęszczającą do polskich szkół publicznych. Opiekę tę wykonywał Zarząd Macierzy Szkolnej bądź to bezpośrednio, bądź to za pośrednictwem organizacji rodzicielskich.

Zarząd Macierzy Szkolnej wspierał materjalnie rodziców, posyłających swe dzieci do szkół polskich, dostarczając im bezpłatnie

książek, zeszytów i innych przyborów szkolnych, udzielając im wsparcia pieniężnego na opłacanie opłat szkolnych, kosztów przejazdu i t. d.

W okresie świąt Bożego Narodzenia urządził Zarząd Macierzy Szkolnej w porozumieniu z Komitetem Gwiazdkowym obchody gwiazdkowe w szeregu miejscowości, w czasie których obdarowano kilkaset dzieci, uczęszczających do polskich szkół publicznych, sukienkami, ubrankami i bucikami.

W czasie Tygodnia Dziecka w czerwcu 1931 r. urządzono szereg obchodów i zabaw, w czasie których obdarowano biorącą w nich udział dźiatwę ze szkół powszechnych.

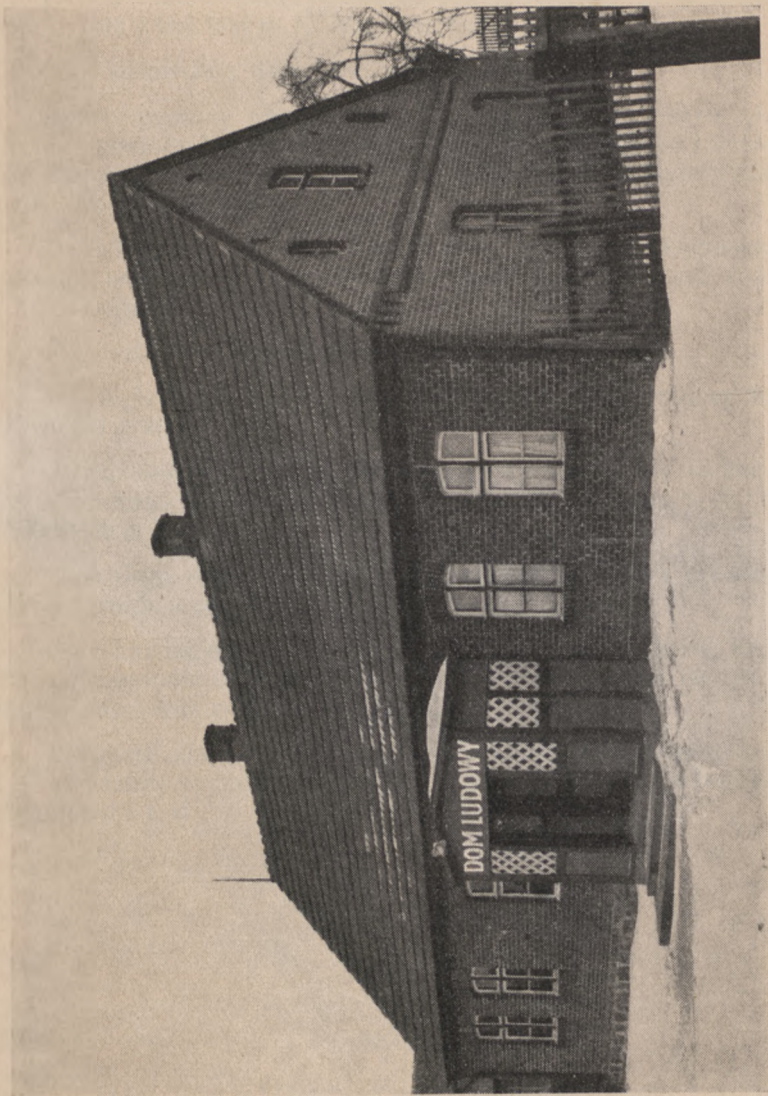
W ramach Tygodnia urządzono wycieczkę do Gdyni i na Hel, gdzie polska dźiatwa z Gdańska miała możność poznać na własne oczy potęgę Państwa Polskiego. Na skutek usilnych starań posłów polskich i Zarządu Macierzy Szkolnej, Senat W. M. Gdańska udzielił w tym roku częściowo zezwolenia dla dźiatwy szkolnej, uczęszczającej do szkół publicznych, na wzięcie udziału w wycieczce. Wyłączono natomiast dzieci, uczęszczające do klas polskich na wioskach. Na rodziców dzieci, którzy do zakazu się nie zastosowali, nałożyły władze szkolne karę pieniężną.

Zarząd Macierzy Szkolnej roztoczył nad dźiatwą szkolną nie tylko opiekę nad ich duchowym rozwojem, ale także dbał o jej fizyczny rozwój. W tym celu wysłała Macierz Szkolna przy wydatnej pomocy Związku Obrony Kresów Zachodnich 274 dzieci gdańskich z różnych szkół na kolonje wakacyjne do Polski.

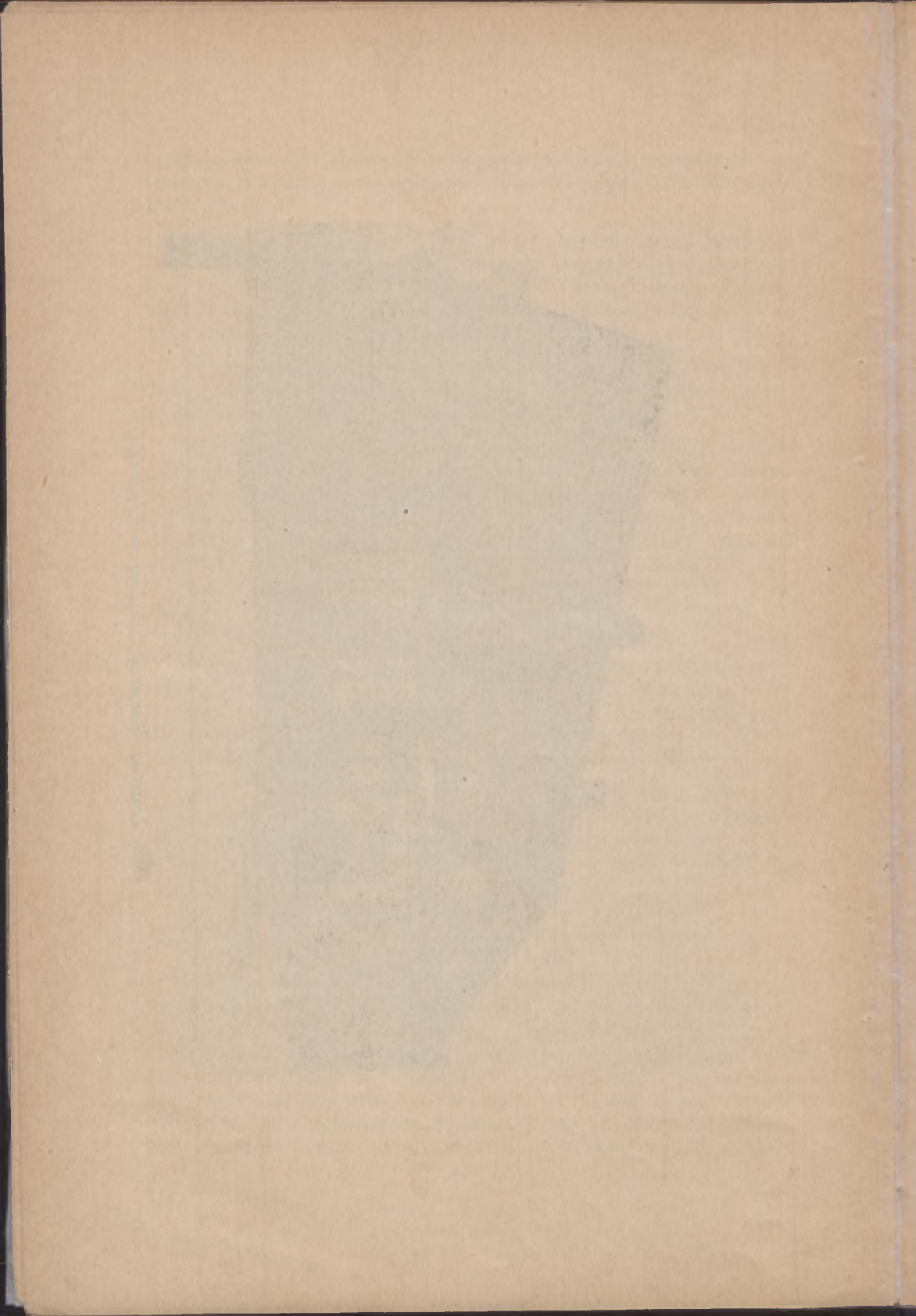
Kilkutygodniowy pobyt w najpiękniejszych zakątkach polskich nie tylko umocnił nadwątłone zdrowie dźiatwy, ale pozwolił jej poznać piękność i wielkość ziemi polskiej i tem samem przyczynił się do wzmocnienia i utrwalenia jej poczucia narodowego.

B. Prywatne

W piątym roku swego istnienia Polska Prywatna Szkoła Powszechna Macierzy Szkolnej rozwijała się dalej w szybkim tempie. W roku sprawozdawczym zakład główny Szkoły Powszechnej liczył 5 klas z 7-miu oddziałami, ponadto istniały filje jednoklasowe z dwoma oddziałami w Nowym Porcie, w Sopotach i we Wrzeszczu. Napływ dzieci jest w dalszym ciągu wielki, tak, że niestety nie wszystkie dzieci zgłaszające się mogą z powodu niedostatecznego pomieszczenia być do szkoły przyjęte. Odczuwa się szczególnie

Dom Ludowy Macierzy Szkolnej w Elganowie

brak nowych klas, gabinetów do pomocy naukowych, sali do robót ręcznych i t. p.

Liczba etatów nauczycielskich szkoły wynosi 11. Kierownikiem szkoły i filij jest p. K. Majorkiewicz.

Stan zdrowotny dzieci był naogół dobry.

Zbiory pomocy naukowych kompletowano w dalszym ciągu i to przy pomocy Macierzy Szkolnej, Koła Rodzicielskiego i licznych firm krajowych, które przeważnie bezinteresownie nadsyłały szkole różne swoje eksponaty.

Dwie klasy (w Gdańsku i we Wrzeszczu) zostały wyposażone ławkami nowego systemu. Koszta wyposażenia pokryte zostały z funduszków Macierzy Szkolnej.

Przy szkole istnieje drużyna harcerska.

W drugim półroczu zorganizowano naukę robót kobiecych dla dziewcząt z klas 3-ciej do 5-tej.

Z ważniejszych wycieczek należy wymienić: wycieczkę do Gdyni podczas „Tygodnia Dziecka“, oraz do zwierzyńca w Freudenthal obok Oliwy.

Dnia 6-go września odbyła się zabawa ogrodowa dla dzieci, a 21-go grudnia obchód gwiazdkowy.

Przy każdej szkole istnieją Koła Rodzicielskie, które współpracują z gronem nauczycielskim, dając w pierwszym rzędzie tak bardzo potrzebną pomoc materialną.

W porze zimowej zostało zaprowadzone dożywianie dzieci, a na gwiazdkę została pokaźna ilość dzieci obdarowana bucikami, ubrankami i t. d.

DZIAŁ III.

SZKOLNICTWO ŚREDNIE

GIMNAZJUM

W 1931 r. Grono Nauczycielskie gimnazjum liczyło wraz z dyrektorem, oraz lekarzem i lekarzem-dentystą 34 osób — w tem 9 nauczycielek, gdyż zakład jest koedukacyjny. Kierownikiem gimnazjum jest od 1925 r. Dyrektor Jan Augustyński.

Grono Nauczycielskie poza swojemi zatrudnieniami zawodowymi wydatnie czynne jest na polu pracy społecznej, oświatowej i kulturalnej, w organizacjach polskich na terenie Wolnego Miasta. Kilka osób z pośród Grona, oddaje się pracy naukowej i literackiej.

W 1931 r. Gimnazjum liczyło w 9 klasach, a 19 oddziałach 533 młodzieży, w tem 343 chłopców i 190 dziewcząt.

Opłata szkolna wynosiła miesięcznie 20 gld., płatnych przez 11 miesięcy. Stosowano jednak znaczne ulgi, niższy opłaty o 25 % — 26 uczniom, o 50 % — 69 uczniom, o 75 % — 114 uczniom; całkowicie zwolniono od opłaty — 66 ucz. Całkowitą opłatę tedy wносиło — 267 uczniów.

Wartość inwentarza w dniu 31 grudnia 1931 wynosiła 104.720.36 Gld. gd.

Rozwój Gimnazjum w 1931 r. został znacznie zahamowany przez ciężki kryzys ekonomiczny, jaki ogarnął zarówno Rzeczpospolitą Polską, jak i Wolne Miasto Gdańsk.

Wobec bardzo szczupłych funduszy Macierzy Szkolnej, stan pracowni i gabinetów szkolnych prawie się nie zmienił; niedomagania lokalowe, o jakich wspomniano w sprawozdaniu na rok 1930, nie zmieniły się również na lepsze. W dalszym ciągu brak 8-miu sal szkolnych, i wciąż jeszcze 6 klas musi się mieścić w nieodpowiednich ubikacjach. Brak wciąż sali robót ręcznych, sali do śpiewu, na pracownię geograficzną, sali rekreacyjnej i jadalni. Pracownia polonistyczna musi się nadal mieścić na poddaszu. Brak jest także należytej sali gimnastycznej, tak że lekcje gimnastyki prowadzi się w salce baraku drewnianego.

Rozwój gimnazjum uwydatnił się głównie w reorganizacji i rozszerzeniu pracy wychowawczej, zgodnie z najświeższymi kierunkami. Dla umożliwienia gronu intensywnej pracy nad zagadnieniami wychowawczymi, zorganizowano m. inn. podręczną biblioteczkę pedagogiczną, umieszczoną w pokoju konferencyjnym. W bibliotece tej zgromadzono wydzielone z biblioteki profesorskiej dzieła pedagogiczne.

Biblioteka profesorska w ciągu 1931 r. wykazała przyrost 969 pozycji — w tem 70% z darowizny. Wśród ofiarodawców wymienić należy ś. p. radcę Walerego Amrogowicza z Sopotu, który przekazał testamentem znaczną część swego księgozbioru bibliotece profesorskiej gimnazjum.

Biblioteka uczniowska wykazała wzrost o 128 dzieł, w 129 tomach.

W ciągu 1931 r. utworzono ostatecznie Fundusz Stypendjalny im. ś. p. ks. Leona Miszewskiego w wysokości 3 098.99 Guld., na który Grono Nauczycielskie złożyło 1 147.70 guld., resztę zaś uczniowie wszystkich klas.

W gimnazjum istnieją następujące organizacje młodzieży:

1. „Sodalicja Marjańska“ — męska i żeńska,
2. Drużyny Harcerskie — męska i żeńska,
3. Klub sportowy „Bałtyk”,
4. Koło szkolne L. O. P. P.,
5. Koło Przyjaciół Ptaków,
6. Kółko Filatelistów,

7. Sekcja Fotograficzna,
8. Kółko artystyczne „Paleta”.

Zorganizowano wreszcie orkiestrę szkolną.

W roku 1931 odbyły się w gimnazjum następujące uroczystości i obchody:

- dnia 31 stycznia — obchód na uczczenie powstania styczniowego (dla klas starszych),
- dnia 19 marca — nabożeństwo i obchód dla uczczenia dnia imienin marszałka Józefa Piłsudskiego,
- dnia 20 i 21 sierpnia — nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Sławomira Czerwińskiego, ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego,
- dnia 11 listopada — uroczysty poranek z powodu święta państwowego.

Niezależnie od tego młodzież wraz z Gronem brali udział we wszystkich obchodach narodowych i państwowych, urządzanych w Gdańsku przez społeczeństwo polskie.

Koło Rodzicielskie, istniejące przy Gimnazjum Polskim w Gdańsku od roku 1925 utrzymuje ścisłą i harmonijną współpracę rodziców i prawnych opiekunów, z Gronem Nauczycielskim.

Apel, wydany w ubiegłym roku szkolnym do rodziców, celem stworzenia funduszków budowy sali gimnastycznej, miał również w roku sprawodawczym pomyślne wyniki, o czym świadczy zebrana na ten cel do dnia 31. XII. 1931 kwota 6.232.94 guld.

Poza tem Koło Rodzicielskie:

1. wydawało niezamożnym uczniom w liczbie 75 bezpłatne ciepłe śniadania,
2. wypożyczało biednym uczniom podręczniki szkolne,
3. pokryło kosztą przejazdu na kolonie letnie do Poręby Wielkiej dla 4 niezamożnych uczniów,

4. urządziło dla młodzieży uroczystość „Gwiazdki” i obdarowało 65 uczniów i uczennic materiałami na ubrania i sukienki, bielizną i obuwem.

Koło Przyjaciół Harcerstwa pomogło drużynie morskiej w urządzeniu dwutygodniowego obozu (20. VII. do 13. VIII. 1931) na Helu, umożliwiło zapomogami wysłanie kilku harcerzy na przeszkolenie. Na zebraniu w dniu 28. IX. 1931. Koło zreorganizowało się; na czele stoi p. inż. R. Kurnatowski. Obecnie zajmuje się Koło urządzeniem obchodu dziesięciolecia drużyn harcerskich w Gdańsku (15. V. — 18. V. 1932), oraz przygotowaniem obozów letnich dla wszystkich drużyn.

DZIAŁ IV.

SZKOLNICTWO ZAWODOWE

A. Szkoła Handlowa

B. Wyższa Szkoła Handlowa

Grono Profesorskie liczyło jak w ubiegłym roku, 13 osób. Obydwoma zakładami kieruje od chwili ich założenia Dyrektor Marjan Seredyński.

Frekwencja uczniów i uczennic wzrosła z początkiem roku szkolnego do liczby 244.

Opłata szkolna wynosiła zasadniczo 26.— Gld. miesięcznie. Od tej opłaty udzielano jednak znacznych zniżek, a mianowicie w 100% zwolniono 36, w 50% 45, w 25% — 5 uczniów i uczennic.

Z końcem roku szkolnego 1930/31 ukończyło naukę w Polskiej Szkole Handlowej 17 uczniów i uczennic, w Polskiej Wyższej Szkole Handlowej 5 uczniów i uczennic. Wszyscy absolwenci i absolwentki, posiadający obywatelstwo gdańskie, otrzymali za pośrednictwem dyrekcji płatne zajęcia:

w handlu zagranicznym	3
„ handlu hurtowym towarowym	8
„ przedsiębiorstwach spedycyjnych	3
„ bankach	2
„ kantorach fabrycznych	2
„ urzędach polskich w Gdańsku	1
„ biurach informacyjnych	1
przeszło na studja wyższe	2

Archiwum handlowe wykazuje 964 wzorów i formularzy.

Zbiór maszyn do pisania nie uległ zmianie; liczy razem 19 maszyn do pisania i 2 maszyny do liczenia.

Gabinet propedeutyki towaroznawstwa obejmuje 272 pozycje inwentarza. Zbiory towaroznawcze powiększyły się o 6 pozycyj, tak że obecnie liczą 980 pozycyj inwentarza.

Gabinet geograficzny powiększył się o 5 pozycyj, tak że obecnie liczy 49 pozycyj inwentarza.

Biblioteka liczy 1481 dzieł w 1625 tomach.

W kronice zakładu najważniejszym zdarzeniem było doprowadzenie trzech kondygnacyj nowej części budynku, do stanu używalności, co umożliwiło prowadzenie nauki we wszystkich 8-miu oddziałach przed południem. W dalszym ciągu daje się dotkliwie odczuć brak sali kancoru wzorowego, sali ćwiczeń towaroznawczych, sali gimnastycznej, trzech sal wykładowych, pomieszczeń na gabinety, szatni i t. d.

Czwarta kondygnacja nowej części budynku, przeznaczona na szatnię, ustępy i natryski, oraz zewnętrzna strona ścian nowej budowli, z powodu braku funduszków, została wykonana tylko w stanie surowym.

Założona w ubiegłym okresie sprawozdawczym „Wzajemna Pomoc - Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej Szkół Handlowych w Gdańsku“ wykazała nader żywą działalność we wszystkich punktach, jak sportowym, muzycznym, zabawowym, sklepiku szkolnym i czytelni.

Z zysków, osiągniętych z rozmaitych imprez szkolnych i dochodów ze sklepiku, pokryła Wzajemna Pomoc 1297,50 Zł. tyt. należności za zakupione w ubiegłym roku pianino.

Na szczególne podkreślenie zasługuje silny rozwój harcerstwa żeńskiego na terenie obydwóch zakładów, w których zorganizowano dwie liczne drużyny: im. Królowej Jadwigi i Marji Konopnickiej.

Młodzież szkolna, poza urządzaniem wieczorów uczniowskich, współdziałała wydatnie w pracach polskich towarzystw społecznych w Gdańsku.

W ciągu roku, prócz kilku krajoznawczych wycieczek klasowych, odbyła młodzież obydwóch zakładów wspólnie wycieczkę w dniu 13 lutego do Oliwy i w dniu 21 maja na statku „Mewa“ do Nickelswalde.

Prócz uroczystości, wieczorów i innych imprez, urządzanych przez Wzajemną Pomoc i Drużyny Harcerskie, zorganizowały za-

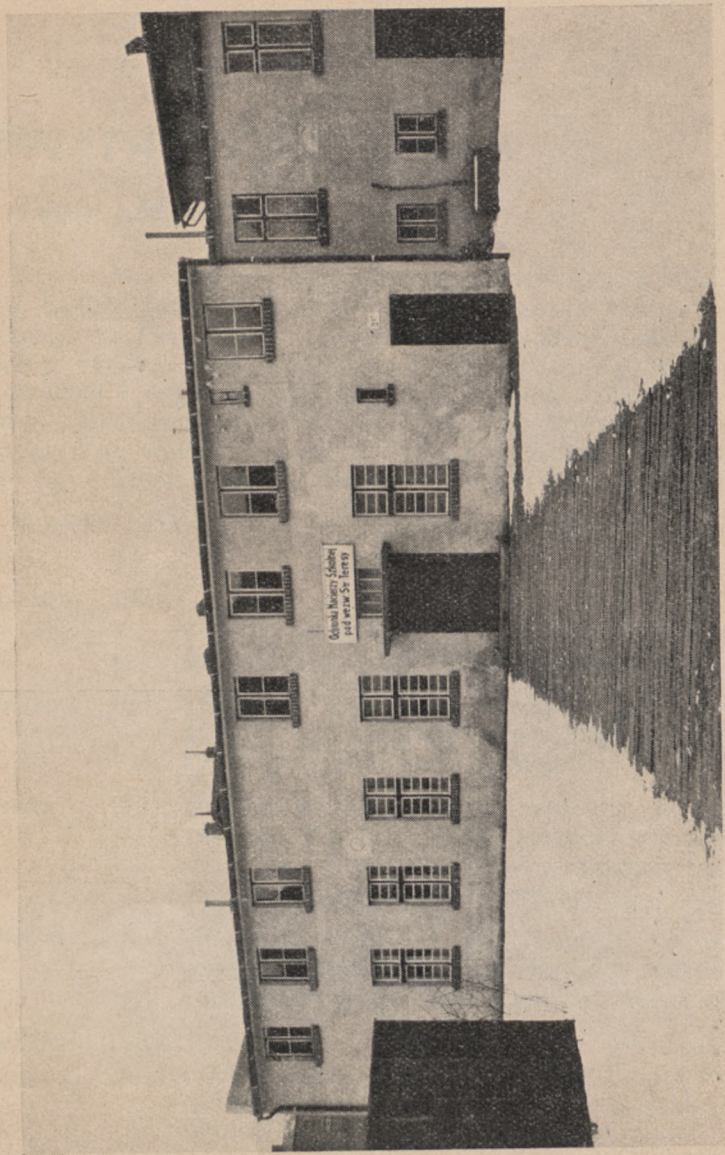
kłady: w dniu 19-go marca uroczysty poranek z okazji imienin Naczelnego Wodza, Marszałka Polski, Józefa Piłsudskiego,

w dniu 3 maja Akademię, w rocznicę wiekopomnej konstytucji,

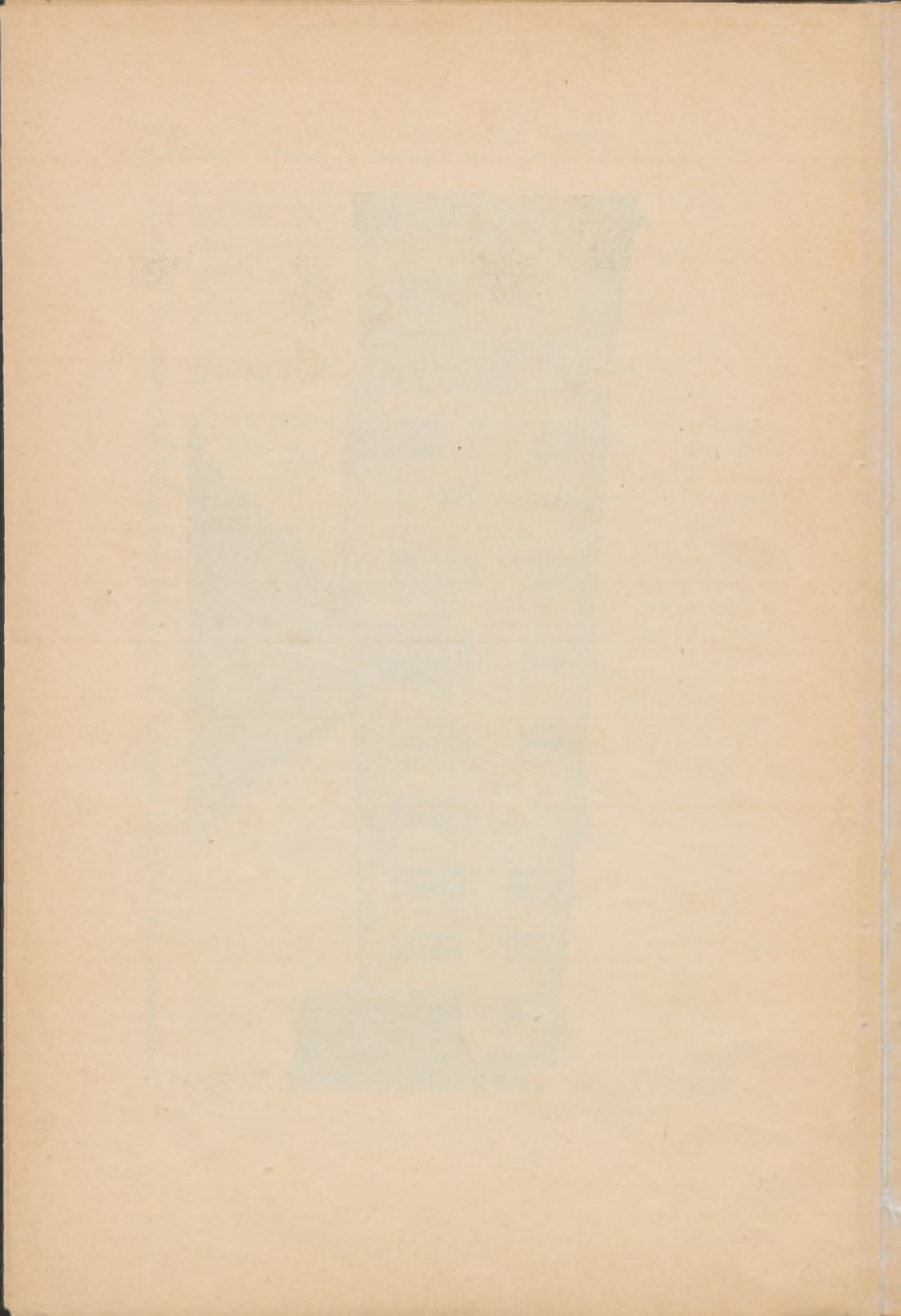
w dniu 11-go listopada, uroczysty obchód w rocznicę odzyskania niepodległości.

C. Szkoła Techniczna

W roku 1930 wysłał Zarząd Macierzy Szkolnej 13 chłopców Gdańszczan-Polaków, do Państwowej Średniej Szkoły Technicznej w Wilnie na trzy, względnie cztero-letnią naukę w dziale drogowym, mechanicznym i elektrotechnicznym. Idea, jaka przyświecała Macierzy Szkolnej przy wysyłaniu tych chłopców do Wilna była ta, aby stworzyć w Gdańsku obok kupca i handlowca polskiego, także średniego technika polskiego. Ponieważ w Gdańsku chwilowo nie można było pomyśleć o utworzeniu polskiej średniej szkoły technicznej, zdecydował się Zarząd wysłać tych chłopców do Wilna. W roku sprawozdawczym z powodu trudności finansowych, liczba uczniów w Średniej Szkole Technicznej w Wilnie nie zwiększyła się, chłopcy podobnie jak w roku ubiegłym, byli pomieszczeni w Bursie Związku Osadników. Koszta połączone z utrzymaniem chłopców w tej szkole, ponosi Macierz Szkolna, która jest zarazem łącznikiem między domem rodzicielskim tych chłopców, a szkołą, względnie bursą.

Nowootwarta 2 a Ochronka Macierzy Szkolnej pod wezwaniem św. Teresy we Wrzeszczu

DZIAŁ V.

OŚWIATA POZASZKOLNA

A. Teatr „M. S.“

Zarząd Macierzy Szkolnej stojąc na stanowisku, że dla szerzenia kultury polskiej na terenie W. M. Gdańska bardzo ważne znaczenie ma Teatr Polski, wszedł w porozumienie z Kołem Miłośników Sceny, które postanowiło zlikwidować swą działalność samodzielną i wejść do Macierzy Szkolnej, jako Sekcja autonomiczna. Ustalono regulamin, na podstawie którego nastąpiło złączenie Koła Miłośników Sceny z Macierzą Szkolną, pod nazwą „Koło Miłośników Sceny“ — Sekcja Teatralna Macierzy Szkolnej.

W roku sprawozdawczym urządzono następujące przedstawienia:

20 lutego	1931	„Nie rzucaj mnie Madame“, w wykonaniu zespołu Teatru Nowego z Poznania, pod dykcją p. M. Rudkowskiego,
13 maja	1931	„Wieczór tańca i muzyki polskiej“, wykonawcy: tancerka p. Irena Popielska i b. artysta opery lwowskiej p. Morena
18 maja	1931	Przedstawienie popołudniowe dla młodzieży szkolnej „P o t o p“ H. Sienkiewicza w przeróbce scenicznej Walewskiego, w wykonaniu zespołu Teatru Popularnego z Poznania.
23 lipca	1931	„Ładna historia“, komedia w trzech aktach Caillaveta, Flersa i Reya, w wykonaniu zespołu „Reduty“ z Juljuszem Osterwą na czele.
3 sierpnia	1931	Rewja „Parada serc — Wszystko dla Gdańska“, w wykonaniu Teatru Rewja „Złoty uśmiech Bydgoszczy“, pod dykcją T. Wołowskiego

Przedstawienia teatru Macierzy Szkolnej cieszyły się wielkim powodzeniem u publiczności. Aby ściągnąć do Teatru Macierzy

Szkolnej jak najszerze warstwy robotnicze i młodzieży szkolnej, kierownictwo Teatru wydawało na przedstawienia dla członków Zjednoczenia Zawodowego Polskiego i dla młodzieży uczącej się bilety zniżkowe w cenie po 50 fen.

B. Kursy i Wykłady dla Dorosłych

W roku sprawozdawczym, położyła Macierz Szkolna duży nacisk na urządzenie kursów dokształcających języka polskiego. Pracę tę powierzono kierownikowi Polskiej Prywatnej Szkoły Powszechnej Macierzy Szkolnej, p. Majorkiewiczowi.

Wychodząc z założenia, że młodzież opuszczająca szkoły nie powinna tracić kontaktu z polskością, a po wtóre by dać możliwość dokształcenia się wszystkim, którzy nie mieli sposobności korzystania ze szkół polskich, otwarto w roku sprawozdawczym kursy męskie w następujących miejscowościach: Gdańsk I (oddział męski), Gdańsk II (oddział żeński), Sopoty, Oliwa, Wrzeszcz, Nowy Port, Orunia, Pręgnowo. Kursy te prowadzone są przez nauczycielstwo Polskiej Prywatnej Szkoły Powszechnej Macierzy Szkolnej.

Przy kursach robót ręcznych dla młodzieży żeńskiej w Sidlicach, w Nowym Porcie, Oliwie i we Wrzeszczu są również prowadzone przez instruktorkę tych kursów pogadanki z zakresu wychowania narodowego i obywatelskiego. Ponadto prowadzi się kursy języka polskiego i historii polskiej w wioskach o przeważającej ludności polskiej: w Wielkich Trąbkach, Ełganowie i Postołowie za pośrednictwem wędrownego nauczyciela Macierzy Szkolnej. Dla młodzieży żeńskiej, urządzono w Ełganowie kurs kroju, szycia i haftu, prowadzony przez fachową instruktorkę. Dla młodzieży męskiej w wieku pozaszkolnym, zorganizowano w Ełganowie ośm ośrodków przysposobienia rolniczego, które kierował w porozumieniu z Pomorskim Towarzystwem Rolniczym, nauczyciel wędrowny Macierzy Szkolnej, zamieszkały stale w Ełganowie.

W roku sprawozdawczym otwarto również w miejscowościach Ełganowo i Postołowo „Kółko rolnicze“, które liczy około 60 członków.

Prócz systematycznych kursów, profesorowie i nauczyciele Zakładów Naukowych Macierzy Szkolnej, śpieszyli z ochotą z odczytami do organizacji i stowarzyszeń polskich, na każde ich zaproszenie.

Organizacją tych odczytów, zajmowała się Podsekcja Odczytowa komisji szkolno-oświatowej Macierzy Szkolnej, na której czele stali ks. prefekt Nagórski i p. prof. Browińska.

W ciągu roku sprawozdawczego wygłoszono kilkadziesiąt takich odczytów.

C. Organizacje młodzieży w wieku pozaszkolnym

Naczelną organizacją młodzieży pozaszkolnej w Gdańsku jest „Okręg Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej — SMP. — w Gdańsku“, obejmujący w roku ubiegłym 15 stowarzyszeń, w tem 8 męskich i 7 żeńskich, rozsianych po całym terenie W. Miasta, także na wioskach polskich w W. Trąbkach i w Elganowie. Okręg SMP. jest organizacją autonomiczną z osobnym statutem. Pozostając w ścisłym kontakcie z „Katolickim Związkiem Młodzieży Polskiej Wąbrzeźno na Pomorzu“, opiera się przede wszystkim o Macierz Szkolną, jako naczelną instytucję oświatową, na tutejszym terenie.

Na czele okręgu SMP. stoi od założenia członek Zarządu Macierzy Szkolnej. Główne i prawie wyłączne poparcie materialne, czerpię wspomniana organizacja z Macierzy Szkolnej, która w całej pełni docenia doniosłość celi, które przyświecają tej organizacji, oraz trudności, na jakie w swej pracy napotyka.

Pomiędzy innymi trudnościami, SMP. cierpi na brak własnych świetlic, przyborów sportowych, funduszy potrzebnych na prowadzenie liczniejszych jeszcze kursów i t. p.

W Gdańsku samą sytuacją polepszy się z chwilą, gdy zostanie wykończony dom parafjalny, obejmujący poza kaplicą dwie świetlice, kuchnię i warsztat dla młodzieży obojga płci, do czego Macierz Szkolna, niewątpliwie znowu dopomoże.

Narazie korzysta młodzież na zebrania i kursy z lokali Gimnazjum Polskiego, względnie w innych miejscowościach, z lokali ochronek Macierzy Szkolnej.

Członkowie Grona Nauczycielskiego przy Gimnazjum, Szkole Handlowej i Szkołach Powszechnych Macierzy Szkolnej, są głównymi współpracownikami w pracy oświatowej, dla młodzieży i dorosłych.

Specjalną subwencją dopomogła Macierz Szkolna Okręgowi SMP. do urzędzenia wielkiej wycieczki krajoznawczej do Warszawy, Częstochowy, Krakowa i Wieliczki, w której brało udział przeszło 40 osób.

D. Opieka społeczna

Do tego działu pracy Zarządu Macierzy Szkolnej zaliczyć należy:

- a) urządzenie obchodów gwiazdkowych,**
- b) wysyłkę młodzieży na kolonie wakacyjne,**
- c) Tydzień Dziecka.**

ad a) Obchody gwiazdkowe urządzał specjalny Komitet gwiazdkowy w porozumieniu z komitetami opieki nad ochronkami, względnie z kołami rodzicielskimi, — w poszczególnych ochronkach i szkołach, a także w porozumieniu z Gminą Polską na wioskach, gdzie mieszka ludność polska. Ogółem urządzono tych obchodów 39. W czasie obchodów działwa popisywała się deklamacjami, śpiewami, w niektórych miejscowościach urządzała działwa okolicznościowe przedstawienia teatralne. Na obchodach tych przemawiali przedstawiciele Macierzy Szkolnej i Gminy Polskiej.

W roku sprawozdawczym obdarowano słodyczami 2207 dzieci, artykułami najkonieczniejszej potrzeby 1366 dzieci.

Ponadto wydano szereg drobnych podarków, uzyskanych z darów z różnych stron polskich.

Nadesłane w darze z rozmaitych stron książki, rozdzielono pomiędzy biblioteki Macierzy Szkolnej w ilości 779 książek.

Ogółem wydano na urządzenie tegorocznej gwiazdki zł. 6.997,74 i guld. 1.419,19.

ad b) Przy poparciu Związku Obrony Kresów Zachodnich, wysłano na kolonie letnie do Polski 274 dzieci. Kolonie trwały od 30 czerwca do 3-go sierpnia. Młodzież, wracająca z kolonji przybrała na wadze, poprawiła stan swego zdrowia, a co najważniejsze w naszych stosunkach, poznała kraj ojczysty, nauczyła się mówić po polsku i tem samem wzmocniła swego ducha narodowego.

Poza tą liczbą, jak rok rocznie przyjęło Towarzystwo Kolonji Wakacyjnych dla uczniów szkół średnich w Krakowie, na jednomiesięczny pobyt w kolonji Porębie Wielkiej, 10 uczniów z Gimnazjum Polskiego w Gdańsku. Zarówno Związkowi Obrony Kresów Zachodnich, jak też i Towarzystwa Kolonji Wakacyjnych dla uczniów szkół średnich w Krakowie, składa Zarząd Macierzy Szkolnej na tem miejscu jak najserdeczniejsze podziękowanie za przyjęcie z pomocą w tak ważnej dla nas, jak wysyłka dzieci na kolonie do Polski, sprawie.

ad c) Dorocznym zwyczajem urządzono w czasie od 15-go do 21-go czerwca b. r. Tydzień Dziecka. Urządzeniem Tygodnia zajmował się specjalny Komitet, z członkiem Zarządu Macierzy Szkolnej na czele.

W czasie Tygodnia Dziecka, urządzono szereg imprez dla dzieci, w czasie których obdarowano dzieci cukierkami i zabawkami. Nadto urządzono dla dzieci i dla ich rodziców wspólną wycieczkę do Gdyni, w której brało udział 1980 osób. W czasie „Tygodnia Dziecka“ ogłoszono dla rodziców szereg odczytów, traktujących o wychowaniu dzieci. Koszta urządzenia Tygodnia Dziecka wyniosły zł. 3.252,66.

E. Biblioteki Macierzy Szkolnej

W roku sprawozdawczym zorganizowano biblioteki w następujących miejscowościach:

1) w Wielkich Trąbkach, 2) w Elganowie, 3) w Kahlbude, 4) w Pruszczu.

Biblioteki te zaopatrzone w książki, które otrzymano w darze z różnych stron Polski.

Na tem miejscu, Zarząd Macierzy Szkolnej składa szlachetnym ofiarodawcom jak najgorętsze podziękowanie, apelując równocześnie do społeczeństwa polskiego o składanie w dalszym ciągu ofiar w książkach, Macierzy Szkolnej w Gdańsku, gdyż zapotrzebowanie na książki jest bardzo duże, a Macierz Szkolna nie posiada dostatecznych funduszy na ich zakupno.

DZIAŁ VI.

TECHNICZNO-GOSPODARCZY

W uwzględnieniu trudnego położenia finansowego Macierzy Szkolnej, ograniczono się do najniezbędniejszych robót budowlanych i zakupu sprzętów najkonieczniejszych.

Rozmiar wykonanych robót i nabycie potrzebnych sprzętów przedstawia się jak następuje:

a) w ochronkach:

Dom Polski — wykonano drewnianą boazerję, jako ochronę ściany i urządzono nową garderobę dla dzieci.

Wrzeszcz I. (Dom Akademicki) — zakupiono szafę na pomoce naukowe.

Sopoty — urządzono nowo-wydzierżawiony lokal w dotychczasowym budynku przy Parkstr. 18, gdyż dotychczasowe pomieszczenie ochronki okazało się za małe i nieodpowiednie.

Sidlice — wykonano remont w jednej sali ochronki i ubikacji bocznej, urządzono dwa nowe ustępy i wyposażono ochronkę w obrazy, szafy i t. p.

Orunia — przeprowadzono remont mieszkania gospodarza i naprawiono kanalizację.

Wielkie Trąbki — przeprowadzono remont mieszkania ochraniarki i doprowadzono do mieszkania światło elektryczne.

Wrzeszcz II — Hauptstrasse 91 — wydzierżawiono osobny budynek, w którym urządzono odpowiadającą wszelkim wymogom ochronkę wraz z mieszkaniem gospodarza. Przy ochronce znajduje się obszerny plac zabaw z ogródkami. Ochronkę wyposażono w nowoczesne sprzęty;

b) w prywatnych szkołach powszechnych Macierzy Szkolnej:

w Gdańsku (Dom Polski) — urządzono dalszą klasę i zaopatrzono ją w potrzebne sprzęty.

- c) w **Gimnazjum** — przeprowadzono remont 8 klas, sali gimnastycznej, dwóch klatek schodowych i korytarza w suterenach, jak również naprawę kanalizacji. Do sali konferencyjnej zakupiono 36 krzesel.
- d) w **Szkole Handlowej** — s t a r y b u d y n e k — w starym budynku wykonano izolację zewnętrznego muru przed wilgocią i drobne naprawy, n o w y b u d y n e k — jak projektowano, został oddany do użytku z początkiem stycznia 1931 r. po zaopatrzeniu klas w potrzebny inwentarz szkolny. Ponieważ stan budynku był tylko prowizoryczny, zachodziła potrzeba wykonania niezbędnych i przez władze wymaganych następujących robót: „Wyprawa fasady od strony dziedzińca, balustrady w klatkach schodowych, podłoga lastrykowa w korytarzach i w halu, główne drzwi frontowe i od strony dziedzińca, oraz okna w halu i malowanie wszystkich ubikacyj, za wyjątkiem niewyprawionych suteryn.
- e) **Dom Ludowy — Elganowo** — przebudowano salkę i pokój gościnny na salę zebrań i urządzono scenę. Na poddaszu wybudowano jeden dalszy pokój mieszkalny. W mieszkaniu instruktora oświatowego, postawiono piec kaflowy i ognisko kuchenne. Pozatem urządzono plac zabaw i oparkaniono dalszą część realności. Dla wyposażenia sali, dostarczono 50 krzesel z zapasów.

Powyżej wykazano tylko większe remonty i adaptacje. nie wykazano natomiast drobnych, należących do bieżącego utrzymania, jak naprawy pieców, okien, podłóg, dachów, parkanów, wodociągów, światła, sprzętów i t. d.

DZIAŁ VII.

PROPAGANDA I PRZEDSIĘBIORSTWA

W roku sprawozdawczym, Zarząd Macierzy Szkolnej kontynuował w dalszym ciągu ożywioną propagandę drogą zetknięcia się bezpośredniego ze społeczeństwem polskim w kraju, przez urządzenie t. zw. „Tygodni Gdańskiej Macierzy Szkolnej“, których urządzono w roku 1931 — cztery.

- 1 w Warszawie i w Województwie Warszawskim od 15-go czerwca do 21-go czerwca 1931,
- 2 w Gdyni i na Wybrzeżu Polskim od 12-go lipca do 19-go lipca,
- 3 w Łodzi i w Województwie Łódzkim od 13-go września do 19-go września,
- 4 w Krakowie i w Województwie Krakowskim od 11-go października do 18-go października.

ad 1. W Warszawie i w Woj. Warszawskim do współpracy w organizacji Tygodnia zaproszono: Tow. Opieki Kulturalnej nad Polakami zamieszkałymi zagranicą im. Ad. Mickiewicza, Związek Obrony Kresów Zachodnich, Ligę Morską i Kolonjalną, Radę Naczelną Organizacji Polaków zagranicą i Polską Macierz Szkolną. Z łona tych organizacji wyłoniono Komitet, który zajął się przeprowadzeniem Tygodnia. Na czele Komitetu stanął p. inż. Piotr Drzewiecki, jako przewodniczący, pp. Mecenas Witkiewicz, inż. Klemens Bąkowski, oraz p. Śliwiński, jako zastępcy przewodniczącego.

Na program Tygodnia złożyła się uroczysta Akademia w sali Rady Miejskiej w Warszawie, na której wygłosili przemówienia członkowie Zarządu Macierzy Szkolnej, poseł Czarnecki i prof. Niemiec z Gdańska, oraz przedstawiciel Komitetu Organizacyjnego w Warszawie, p. inż. Bąkowski, prezes Okręgu Środkowego Z. O. K. Z. Poza tem urządzono zbiórke uliczną, oraz za pomocą list składkowych.

ad 2. Tydzień na Wybrzeżu połączono z uroczystymi obchodami grunwaldzkimi. Obchody takie odbyły się w Gdyni, w Ja-

starni i na Helu. Na obchodach tych wygłosili przemówienia: Ks. Generał Wojsk Polskich, Piotr Niezgoda, z Krakowa, poseł Czarnecki, ponadto w Gdyni były kurator, zastępca Komisarza Rządu, p. Owiński, w Jastarni p. Dyr. Dr. Czesław Frankiewicz z Chełmna, a na Helu p. Rowmund-Piłsudski, komendant główny Legji Mocarstwowej Polski z Warszawy.

ad 3. W Łodzi i Woj. Łódzkim oparliśmy organizację Tygodnia o Związek Obrony Kresów Zachodnich. Na czele Komitetu stanął p. wice-wojewoda Kirtiklis. W Łodzi urządził Komitet akademję gdańską, na której przemawiał p. poseł Czarnecki z Gdańska i Dr. Erazm Samborski, Prezes Zarządu Okręgowego Z. O. K. Z. W części koncertowej wystąpiła między innymi p. Marja Kałuska, artystka opery warszawskiej i p. I. Horecka, artystka teatru miejskiego w Łodzi. Podkomitet Akademicki urządził pochód propagandowy i akademję dla młodzieży szkolnej, w której uczestniczyło około 1500 młodzieży. Z polecenia Kuratorjum Okręgu szkolnego łódzkiego, we wszystkich szkołach poświęcono jedną godzinę na omówienie spraw Gdańska i działalności Macierzy Szkolnej. Podkreślić tutaj należy, że nawet w szkołach z językiem wykładowym niemieckim odbyły się takie pogadanki.

ad 4. Organizację Tygodnia w Krakowie i w Wojew. Krakowskim oparliśmy o Zarząd Główny T. S. L. Na czele Komitetu stanął p. wice-wojewoda Bilek. Na uroczystej akademji w Domu Katolickim w Krakowie, przemawiał p. poseł Czarnecki z Gdańska, oraz imieniem Komitetu Miejscowego p. Dr. Czuchajowski, wiceprezes Zarządu Głównego T. S. L. Dla młodzieży szkolnej zorganizowano specjalną wieczornicę w Domu Żołnierza Polskiego, w której wzięto udział przeszło 1200 młodzieży.

We wszystkich szkołach okręgu szkolnego krakowskiego, urządzono na polecenie Kuratorjum Okręgu Szkolnego pogadanki o Gdańsku, oraz zarządzono składki wśród młodzieży.

Efekt materialny tych Tygodni, jeżeli się uwzględni ciężkie stosunki gospodarcze w kraju (obniżka poborów urzędników, zbiórki na bezrobotnych i t. p.), był zadawalniający.

Korzyści moralne, osiągnięte z Tygodni, są natomiast o wiele większe.

Wielką pomoc w organizacji i reklamie Tygodni okazała Zarządowi Macierzy Szkolnej prasa polska, która popierała zamierzenia Macierzy Szkolnej i za co na tem miejscu składa jej Zarząd Macierzy Szkolnej serdeczne podziękowanie.

Macierz Szkolna w Gdańsku, chcąc zapoznać jak najszersze warstwy społeczeństwa polskiego z pamiątkami polskimi w Gdań-

sku i z morzem polskim, wydała 2 serje pocztówek „Pamiętki polskie w Gdańsku” i „Nasz Bałtyk”. W roku sprawozdawczym podjęto na szerszą skalę rozpowszechnienie tych wydawnictw przez wysyłkę ich po instytucjach, magistratach, szkołach i t. p. Aby zdobyć fundusze potrzebne na wybudowanie polskiej ochronki w Gdańsku, rozesłano z końcem roku 1931 kilkanaście tysięcy cegiełek na budowę ochronki, która to akcja spotkała się z nader miłym przyjęciem wśród społeczeństwa polskiego, o czym świadczą licznie nadsyłane nam pisma.

Aby zdobyć stałe źródło dochodów, a nie być zdanym jedynie na ofiarność społeczeństwa, rozwinęła Macierz Szkolna działalność „Sekcji Handlowej Macierzy Szkolnej”, która prowadzi w lokalu DOKP sklepik i zaopatruje członków Macierzy Szkolnej w niezbędniejsze artykuły, a osiągnane zyski przeznaczają wyłącznie na potrzeby Macierzy Szkolnej.

DZIAŁ VIII.

FINANSOWY

DOCHODY

A. SPRAWOZDANIE

	Guldeny	Złote	Złote prze- walutowane na guldeny	Ogółem guldenów
Pozostałość per 1. 1. 31.....	8 707 56	110 899 84	64 321 91	73 029 47
Składki członkowskie.....	9 643 75	34 514 22	20 018 25	29 662 —
Opłaty szkolne.....	51 558 25	96 810 01	56 149 80	107 708 05
Dochód z nieruchomości.....	2 594 40	— —	— —	2 594 40
Dochód z wydawnictw i impr.	13 14	37 158 50	21 551 93	21 565 07
Propaganda, subwencje i inne dochody.....	449 468 15	133 131 66	77 216 35	526 684 50
Zbiórka na gwiazdkę.....	5 029 96	2 016 82	1 169 76	6 199 72
Depozyty.....	1 452 48	11 532 36	6 688 77	8 141 25
Przewalutowanie.....	142 894 03	1 072 17	621 86	143 515 89
Dłużnicy i wierzyciele.....	4 819 48	1 227 38	711 88	5 531 36
	<u>676 181 20</u>	<u>428 362 96</u>	<u>248 450 51</u>	<u>924 631 71</u>

Gdańsk, dnia 31 grudnia 1931 r.

Komisja rewizyjna:

(—) Piotr Bresiński

(—) St. Stanowski

(—) Inż. Fr. Fojut

B. BILANS Macierzy Szkolnej

S t a n c z y n n y	Guldeny
1. Kasa.....	55 179 48
2. Nieruchomości.....	544 587 75
3. Inwentarz.....	158 156 86
4. Zapasy.....	21 062 70
5. Dłużnicy.....	23 996 79
6. Banki (zabezpieczenia).....	125 000 —
	<u>927 983 58</u>

Gdańsk, dnia 31 grudnia 1931 r.

Komisja rewizyjna:

(—) Piotr Bresiński

(—) St. Stanowski

(—) Inż. Franciszek Fojut

KASOWE

ROZCHODY

	Guldeny	Złote	Złote prze- walutowane na guldeny	Ogółem guldenów
Biuro Macierzy Szkolnej.....	38 299 52	4 226 98	2 451 65	40 751 17
Gimnazjum	349 674 61	7 393 99	4 288 51	353 963 12
Szkoła Handlowa.....	120 254 37	34 999 18	20 299 52	140 553 89
Szkoła „ (budowa)....	31 514 54	5 000 —	2 900 —	34 414 54
Państw. Śr. Szk. Techn. Wilno	— —	18 340 35	10 637 40	10 637 40
Szkoły Powszechnie pryw. M. S.	47 148 08	2 867 54	1 663 18	48 811 26
Szkoły Powsz. Publ.....	1 496 95	813 78	471 99	1 968 94
Siostry Dominikanki.....	30 491 12	95 50	55 39	30 546 51
Ochronki.....	23 969 18	1 704 66	988 70	24 957 88
Oświata pozaszkolna	12 764 74	4 599 83	2 667 90	15 432 64
Urządzenie gwiazdki.....	2 063 18	7 302 52	4 235 46	6 298 64
Propaganda	1 769 57	358 40	207 87	1 977 44
Dłużnicy i wierzyciele.....	8 732 84	3 504 53	2 053 51	10 786 35
Przewalutowanie.....	619 75	246 372 65	142 896 14	143 515 89
Depozyty	3 025 58	7 144 66	4 143 90	7 169 48
Saldo kasowe per 31. 12. 31..	4 357 17	83 602 39	48 489 39	52 846 56
	<u>676 181 20</u>	<u>428 362 96</u>	<u>248 450 51</u>	<u>924 631 71</u>

Za Zarząd Macierzy Szkolnej:

Prezes:
(-) Dobrzycki

Skarbnik:
(-) Czaja

w Gdańsku za rok 1931.

S t a n b i e r n y	Guldeny
1. Hipoteki.....	139 050 —
2. Wierzyciele	12 756 23
3. Banki.....	92 400 —
4. Majątek Macierzy Szkolnej	
a) z początkiem roku	622 323,28
b) Sekcja Handl. Ma- cierzy Szkolnej....	13 012,73
c) przyrost w okresie sprawozdawczym	48 441,34
	<u>683 777 35</u>
	<u>927 983 58</u>

Za Zarząd Macierzy Szkolnej:

Prezes: (-) Dobrzycki

Skarbnik: (-) Czaja

C) ZESTAWIENIE MAJĄTKU

NIERUCHOMEGO

a) Brzeźno, parcela budowlana		5.500,— guld.
b) Ełganowo, dom na ochronkę		29.000,— „
c) Langgarten, Szkoła Handlowa dawny dom	170.000,— guld.	
Szkoła Handlowa, nowy dom	129.589,75 „	
ochronka	12.624,— „	312.213,75 „
d) Oliwa, ochronka	67.200,— guld.	
Oliwa, dom czynszowy	10.780,— „	77.980,— „
e) Orunia, ochronka		66.330,— „
f) Sidlice, ochronka		35.364,— „
g) Wielkie Trąbki, dom na ochronkę (długoterminowa dzierżawa)		18.200,— „
	R a z e m:	544.587,75 guld.

RUCHOMEGO

a) Biuro Macierzy Szkolnej , inwentarz		3.910,40 guld.
b) Ochronki: inwentarz	18.093,09 guld.	
„ pomoce naukowe	633,30 „	18.726,39 „
c) Prywatne Szkoły Powszechne: inwentarz	7.501,15 „	
pomoce naukowe	2.971,90 „	10.473,05 „
d) Gimnazjum: inwentarz	22.337,13 „	
pomoce naukowe	82.383,23 „	104.720,36 „
e) Szkoła Handlowa: inwentarz	16.081,91 „	
pomoce naukowe	4.244,75 „	20.326,66 „
	R a z e m:	158.156,86 guld.
	Suma majątku:	702.744,61 guld.

DZIAŁ IX.

ADMINISTRACJA

Administracja Macierzy Szkolnej spoczywa w ręku:

- a) Zarządu,
- b) Komisyj,
- c) Biura.

ad a. Skład osobowy Zarządu był w roku sprawozdawczym następujący:

Prezes: Inż. Dobrzycki Bogusław,
Wice-Prezes: Dyr. Paszota Bolesław,
Wice-Prezes: Ks. Rogaczewski Franciszek,
Sekretarz: Dr. Schiller Aleksander,
Zastępca sekretarza: Szczepański Franciszek,
Skarbnik: Czaja Szczepan,
Zastępca skarbnika: . Kurzyński Ignacy.

Członkowie: Poseł Czarnecki Erazm*),
Dunst Augustyn,
Wizytator Eckert Ludwik*),
Prof. Dr. Kaszuba Zdzisław*),
Radca Mikulecki Antoni*),
Dr. Marszałek Franciszek (ustąpił dnia
24. 3. 31 r.),
Kierownik Majorkiewicz Kazimierz*),
Nauczyciel Mieliński M.*),
Prof. Niemiec Józef*),
Przybylski Bronisław*),
Arch. Świałkowski Czesław.

Zarząd odbył 6 posiedzeń, a to: 9. 3. 31, 24. 3. 31, 6. 5. 31,
20. 10. 31, 19. 1. 32 i 1. 3. 32 r.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie odbyło się dnia 3-go
marca 1931 r., przewodniczył p. Maliszewski Teodor.

ad b. Komisje, są pomocniczymi organami Zarządu. W roku
sprawozdawczym pracowały następujące Komisje:

*) Kooptowani przez Zarząd na zasadzie § 11 statutu.

1. Komisja Administracyjno-Finansowa,
2. Komisja Szkolno-Oświatowa, która dzieli się na następujące podkomisje:
 - a) Podkomisja szkół senackich,
 - b) Podkomisja odczytowa,
 - c) Podkomisja czytelników.
3. Komisja Techniczno-Gospodarcza.

ad 1. Skład osobowy Komisji Administracyjno-Finansowej był w roku sprawozdawczym następujący:

Przewodniczący: Fr. Szczepański
 Zastępca Przewodniczącego: Dyr. M. Seredyński

Członkowie: Czaja Szczepan,
 Janelli Władysław,
 Kurzyński Ignacy,
 Dr. Marszałek Franciszek (ustąpił dnia
 24. 3. 31 r.),
 Przybylski Bronisław,
 Dr. Schiller Aleksander,
 Stefański Antoni (ustąpił dn. 20. XI. 31 r.).

Komisja Administracyjno-Finansowa odbyła ogółem 20 posiedzeń, a to:

3, 14, 16, 26 i 31-go stycznia 31 r., 9 i 23 lutego, 27 marca, 21 kwietnia, 1 maja, 17 lipca, 14 sierpnia, 9 i 26 października, 18 listopada, 8, 9, 11 i 15 grudnia, oraz 8 stycznia 1932 r.

ad 2. Skład Komisji Szkolno-Oświatowej był w roku sprawozdawczym następujący:

Przewodniczący: . . . Wizytator Eckert Ludwik,
 Zastępca przewodn.: Dyr. Augustyński Jan,

Członkowie: Poseł Czarnecki Erazm,
 Dunst Augustyn,
 Prof. Dr. Kaszuba Zdzisław,
 Radca Mikulecki Antoni,
 Dr. Moczyński Zygmunt,
 Kierownik Majorkiewicz Kazimierz,
 Nauczyciel Mieliński M.,
 Ks. Nagórski Stanisław,
 Prof. Niemiec Józef,
 Dyr. Seredyński Marjan,
 Prof. Urbanek Michał.

Komisja ta, wyłoniła szereg sekcji i podsekcji, związanych z oświatą pozaszkolną, czytelniami, odczytami i t. p.

Komisja Szkolno-Oświatowa odbyła niezależnie od licznych posiedzeń poszczególnych sekcji i podsekcji, 4 posiedzenia, a mianowicie: 7 maja, 21 sierpnia i 29 października 1931 r. oraz 29 stycznia 1932 r.

ad 3. Skład Komisji Techniczno-Gospodarczej był w roku sprawozdawczym następujący:

Przewodniczący: Arch. Świątkowski Czesław.

Członkowie: Poseł Czarnecki Erazm,
Gnaciński Ignacy,
Marski Henryk,
Przybylski Bronisław,
Szczepański Franciszek,
Szucha Jan,
Schütz Antoni,
Winiński Jan.

Komisja odbyła ogółem 5 posiedzeń.

ad c. Biuro M. S. składa się:

z kierownika biura,
buchaltera,
sekretarki,
stenotypistki i
gońca.

Poza tym stanem personelu, zatrudniano dla wykonania większych prac, personel przejściowy.

Biuro było organem wykonawczym Zarządu i Komisji. Urzędowanie było w lecie od godz. 8—15, od 1 września od godz. 8,30 do 15,30.

W roku sprawozdawczym przyjęło biuro listów 7.735 szt., wysłało 28.716 listów, 600 list składkowych i 245 przesyłek.

W roku sprawozdawczym, poddano gruntownej reorganizacji ewidencję i kartotekę członków.

Pracami temi zajmowało się osobne biuro, składające się z 4 osób, które pracę swą wykonywały bezinteresownie.

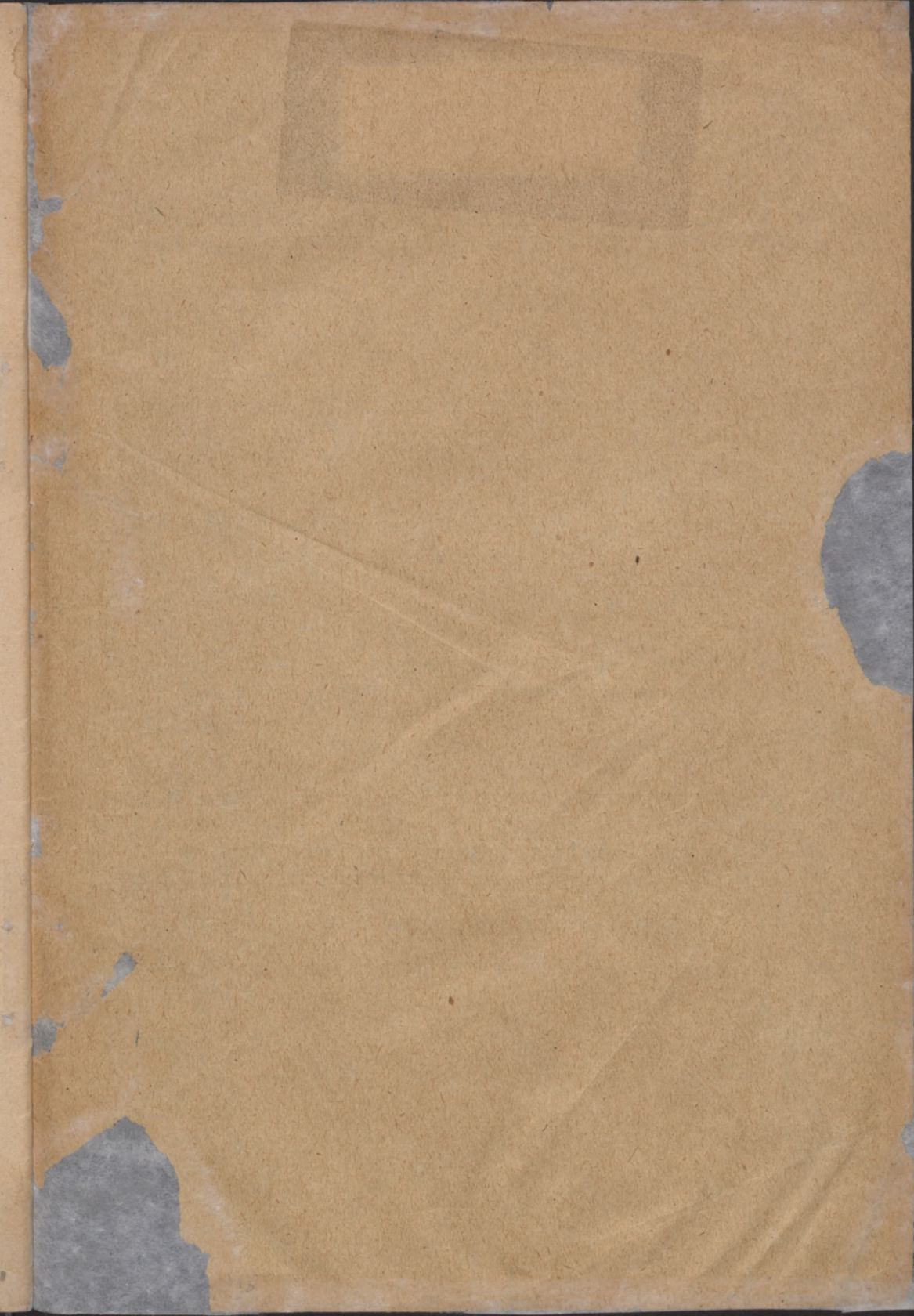

Przykład godny naśladowania

Koło b. Uczennic **Gimnazjum ś. p. Stanisławy Rajskiej w mieście Łodzi**, przekazało na zebraniu likwidacyjnym całkowity swój kapitał, wynoszący Zł. 5.099,79 oraz 1 obligację pożyczki dolarowej na Nr. 0054786, wartości \$ 5.—, — Macierzy Szkolnej w Gdańsku.

Zlikwidowane Stowarzyszenie, dążyło do ufundowania stypendjum, mającego utrwalić pamięć zmarłej przełożonej Gimnazjum, która przez lat 40 pracowała na niwie pedagogicznej i również jak Macierz Szkolna Gdańska, wśród ucisku narodowościowego.

Za ten hojny dar i za szlachetną intencję ofiarodawczyń, składa Zarząd Macierzy Szkolnej na tem miejscu Kołu b. Uczennic Gimnazjum im. Stanisławy Rajskiej w Łodzi, jak najgorętsze wyrazy podziękowania.

Biblioteka Główna UMK

300020830383

MACIERZ SZKOLNA W GDAŃSKU

poleca swoje wydawnictwa:

A. Pocztówki:

Serja I. „Pamiętki polskie w Gdańsku“ z tekstem objaśniającym, wyd. 2.

Serja II. „Nasz Bałtyk“.

Zdjęcia wykonał R. Wyrobek.

Każda serja obejmuje 20 artystycznie wykonanych kart.

Cena serji 3 zł. Cena albumika 3,50 zł.

Kartki pojedyncze po 20 gr.

B. Przewodnik po Gdańsku, z planem miasta i tablicą barwną, przedstawiającą bandery handlowe państw, których statki zajądają do portu gdańskiego.

Cena 1,75 zł.

Wydawnictwa Macierzy Szkolnej do nabycia w biurze M. S. w Gdańsku, Am Olivaer Tor 2—4 (Dyrekcja Kolei Państw.), w Księgarni „R u c h“ w Gdańsku, Kassubischer Markt Nr. 21 i w całej Polsce we wszystkich kioskach księgarni kolej. „Ruch“.

Popierajcie i kupujcie wydawnictwa M. S. w Gdańsku!

Czysty dochód przeznaczony na cele kulturalno-oświatowe w Gdańsku.

Adres Macierzy Szkolnej: Gdańsk, Am Olivaer Tor 2—4 (Dyrekcja Kolejowa). Konto P. K. O. 170 040.

Biblioteka Główna UMK

300020830383

MACIERZ SZKOLNA W GDAŃSKU

poleca swoje wydawnictwa:

A. Pocztówki:

Serja I
jącem,
Serja I
Zdjęcia
Każda
Cena s
Kartki

tablicą barwną, w której znajdują się 24 kolorowe i 4 szare statki. Każda z nich ma wymiary 10x10 mm.

B. Przewodniki:

przed
wijają
Cena
Wyd
w Gdańsku
w Księgarni
i w całej
Popie
Czys
w Gdańsku

tablicą barwną, w której znajdują się 24 kolorowe i 4 szare statki. Każda z nich ma wymiary 10x10 mm.

w biurze M. S. (Kolei Państw.), ul. Rynek Markta Nr. 21, w Gdyni kolej. „Ruch“.

w Gdańsku!

ulturalno-oświatowe

Adres Macierzy Szkolnej: Gdańsk, ul. Olivaer Tor 2-4
(Dyrekcja Kolejowa). Konto P. K. O. 170 040.